

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVII, broj 6

8. veljače 2007.

cijena 80 Ft

Foto: Timea Horvat

Kazališna predstava Pansion Schöller

Komentar

Zakon profesije i etike

Sloboda govora i pisma jedan je od temelja modernoga demokratskog društva u kojem je volja građana alfa i omega ... Ali i demokracija pa i volja upravo bila je i jest i prostor manipuliranja svjesnog ili nesvjesnog kada se nađe u rukama onih kojima je politika, tržište, vlastita ugoda i probitak važniji od zakona profesije i etike. Ma koliko marginalan na društvenoj sceni, manjinski je tisak podložan sličnim tijekovima. Jedan je predsjednik države sredinom siječanja kazao okupljenim novinarima: „Sloboda istraživanja, otkrivanja i objavljivanja nije isto što i pravo na anarhiju, rasap i nepoštivanje privatnosti”. I on je samo čovjek. U novinarskim školama i radionicama san je svakoga novinara upravo istraživačko novinarstvo i mogućnost mijenjanja stavova, „borba” za pravedniji svijet, svijet pun istinskih informacija. I mi, Hrvati u Mađarskoj, imamo svoje medije na koje se pozivamo kada su nam potrebni, najčešće ih zaboravljamo na međudržavnim susretima, konferencijama, onda kada bi ih za opće dobro trebali spomenuti, a nije rijetka pojava da i oni koji su ih utemeljili kažu: Pa tko to gleda, sluša ili čita ... Da bi o bilo čemu u demokratskom društvu i zajednici, ma kako ona bila mala, mogli donositi odgovorne odluke u interesu građana, u čije ime djelujemo, ti isti građani moraju biti obaviješteni, stoga i političari, kao narečeni predsjednik, organiziraju pogodne radne susrete s novinarima. Kod hrvatskih medija u Mađarskoj to nije praksa. Susreta nema ni u ovo vrtložno vrijeme važnih političkih odluka, putovanja, previranja, tužbi, a ponegdje i ucjena ... Prepušteni smo snalaziti se kako znamo i umijemo, o nečemu pišemo više jer smo informirani, drugo prešućujemo, nešto saznajemo tek kada je sastanak već održan, glasovanje obavljeno ... Neobaviještenima se lako manipulira, lako ih se zavodi, a zavedeni donose odluke koje u najmanju ruku i nisu u njihovu interesu, kaže predsjednik. Sloboda medija jedan je od temelja na kojima počiva demokracija u društvu, zajednici. Koliko smo slobodni? Gdje prestaje sloboda, gdje počinje odgovornost, što je interes zajednice i društva, je li on definiran ili je podložan osobnim tumačenjima, pa bilo one i novinarske ... Katkad se pitam jesmo li doista u jednome čarobnom balonu gdje svatko u prvom redu misli samo na sebe, ili težimo zajedničkim ciljevima, pa i na polju medijske kulture i razvoja medija ovdašnjih Hrvata. Pokušavamo, poštovani čitatelju, raditi svoj posao ne po vlastitoj kreaciji, nego tako da prepoznate pravo i stvarni život čuvajući dostojanstvo profesije dok sloboda medija sve više postaje stvar politike i tržišta.

*Branka Pavić Blažetin***„Glasnikov tjedan”**

Imam na sebi majicu koja na leđima ima veliki natpis Zajedno u Europi, Santovo, 2001, susret hrvatske mladeži u Mađarskoj. Bila je to krilatica mladih okupljenih oko baranjskoga Društva hrvatske mladeži, potom Saveza hrvatske mladeži u Mađarskoj. Neslavno su se raspali, ukinuli, nema nasljednika ... Mladi u Mađarskoj danas su tek organizacijski okupljeni

oko Društva gradišćansko-hrvatske mladine koje svoje djelatnosti koncentrira na svoju regiju i gradišćansku mladež u Slovačkoj i Austriji, a sve uz potporu hrvatskih političara iz Gradišća i uz podršku velikoga brata Društva gradišćanskih Hrvata. Ovih dana ponovno sam na web-stranicama srela pojam Zajedno u Europi / Együtt Európában, oko koje su se okupili Beč, Buševac i Koljnof. Suradnja preko granica radi promicanja hrvatskih vrijednosti, u prvom redu jezika. Sjetila sam se naraštaja koji je nešto počeo, ali nije imao snage ustrajati na započetom putu. Svaka čast Ingrid Klemenšić i projektu Zajedno u Europi. Neka im se ostvare želje i neka nadu sredstva iz Interreg-fondova, u zajedničkim europskim projektima koji otvaraju i prekograničnu i interkulturalnu suradnju. Gdje su mladi iz 2001. godine, među kojima je bila i Ingrid. Ona je nastavila započetu priču, možda je imala i sreće i potporu, ali vjerujem kako je imala i golemu energiju kojom je uspjela učvrstiti gradiš-

ćansku mladež, a danas koordinira projekt interkulturalnosti. Sjetila sam se nje, ali i Zoltana, Dušana, Branka, Agike, Žanet, Zorice, Rite, hotovaca i mnogih drugih. I oni su imali viziju zajedničke Europe, ali je nisu imali snage ostvariti. Kao da su bili pomalo ispred svoga vremena ... ostala je tek gorčina i pomalo nedovršena priča.

Udruge i društva, civilna sfera temelji su bilo kakve djelatnosti koja zajednicu i društvo vodi naprijed. Nije to politika ili je ona to tek vrlo rijetko. Od akademika do domaćice zajedno, rekla mi je predsjednica Udruge Šokačka grana iz Osijeka Vera Erl. Tek zajedno možemo ostvariti naše ciljeve. Jedna osoba sama ne može ništa učiniti. Bez potpore i suradnje niti je bilo niti će biti ikakvih rezultata. Potrebna nam je energija, moramo težiti k izvrsnosti jer prošlo je vrijeme osrednjosti. I u tako malim zajednicama kao što je naša od ideje se kreće i tek onda se pomnim radom dolazi do cilja. Bez ideje sve je stihija, tek putovanje bez dubljih tragova. Društva djeluju tek s profiliranim članstvom i programom, s energijom koja izlazi iz našega srca i snažno potiče na stvaranje novih i očuvanje postojećih vrijednosti. Oni koji su tek na papiru, marljivo ubilježeni kod registarskih sudova, a nemaju energiju, oni su tek zvijezda repatica na bistrom nebu života.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – Predsjednik Republike Mađarske László Sólyom u Zrcalnoj dvorani Predsjedničke palače 2. veljače u svečanim državnim okvirima primio je vjerodajnice novoimenovanog veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Mađarskoj Ivana Bandića.

Bač(vans)ki razgovori u Baji

O nacionalnoj integraciji Bunjevaca, o nacionalnoj integraciji Hrvata

Dinko Šokčević
i Angela Šokac Marković

Tradicionalni Bač(vans)ki razgovori u organizaciji regionalnog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji su održani u petak, 26. siječnja, u Baji, već po običaju posvećeni su položaju bačkih Hrvata, povijesti, sadašnjosti i budućnosti bunjevačkih, rackih i šokačkih Hrvata na sjeveru Bačke. Posebnu aktualnost «bunjevačkom pitanju» dala je inicijativa pokrenuta iz Baje za priznavanjem Bunjevaca kao posebne nacionalne manjine, koju je mađarski Parlament odbio vodeći se stavom Mađarske akademije znanosti da su Bunjevci i po jeziku, i po običajima, pa i po vjeri pripadnici hrvatskoga naroda, stoga ne ispunjavaju zakonom određene uvjete za priznavanjem kao posebne nacionalne manjine, a uz to dezintegracija hrvatske manjine na etničke skupine imala bi vrlo štetne posljedice za i onako oslabljenu hrvatsku zajednicu.

U Županijskome narodnosnom domu okupilo se tridesetak bačkih Hrvata iz Baje i ostalih hrvatskih naselja, koji su sa zanimanjem slušali predavanja profesora Dinka Šokčevića *O pitanju nacionalne integracije Bunjevaca, o pitanju nacionalne integracije Hrvata* i predsjednika Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Vojvodini Josipa Zvonimira Pekanovića *O bunjevačkom pitanju u Vojvodini*.

Među gostima, bajski su skup svojom nazočnosti uveličali predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić, zamjenik predsjednika Stipan Karagić i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić, koji je pozdravio sudionike Bačkih razgovora i nastojanja bačkih Hrvata da očuvaju nacionalnu svijest, jezik, tradiciju i običaje.

Nacionalna integracija, tijekom je stvaranja nacija, spajanjem nekada razdvojenih dijelova, koji se kod Hrvata odvijao slično drugim narodima u Europi, dakako s nekim posebnostima. Kako uz ostalo reče profesor

Šokčević, i Hrvati su bili razjedinjeni u više država, nisu imali svoju samostalnost. Međutim, nema dvojbe da su Bunjevci Hrvati, podrijetlom s hrvatskih etničkih prostora, što nije upitno, a za to postoji niz povijesnih dokaza. Oni su se tijekom stoljeća raselili, među inima došli i na prostor sjeverne Bačke. Danas je svaki peti Hrvat Bunjevac, bunjevačkog podrijetla. Dok je u drugoj polovici XIX. i početkom XX. stoljeća uspješno obavljena integracija Hrvata, u Bačkoj koja je u sklopu Ugarske, bunjevačka etnička skupina odvojena je od središta Hrvata, nema jakih međusobnih dodira. K tome, nakon Nagodbe 1867. godine vlasti provode jaku mađarizacijsku politiku. Ipak već 1906. Bunjevačko-šokačka stranka traži jače veze s Hrvatskom i Zagrebom. Primjerice tjednik Neven u broju od 15. veljače 1913. piše: Mi smatramo da su Bunjevci dio hrvatskoga naroda. Nakon Trianonskog mira Bunjevci su razdvojeni, pogotovo ovaj naš dio još više je oslabljen nego prije. Druga strana bila je malo sretnija u pogledu nacionalne integracije, a već prvi jugoslavenski leksikon 1928. ustanovljuje da se Bunjevci i Šokci naglo kroatiziraju. Bunjevačko-šokačka stranka 1926. godine učlanjuje se u Hrvatsku seljačku stranku Stjepana Radića, čime jačaju veze s matičnim narodom. Do 1980-ih godina nema većih problema, oni nastaju u Miloševićevoj Jugoslaviji, odnosno Srbiji, kada se hrvatska zajednica pokušava razdvojiti. Dok u Mađarskoj vlasti nastavljaju istu politiku, sprječavaju integraciju Bunjevaca i Šokaca u hrvatski narod naglašavanjem etničkih imena. Do pozitivnih promjena dolazi u Mađarskoj nakon II. svjetskog rata, ali već 1948. stanje se pogoršava. Međutim, nije integracija najveći problem, nego je to asimilacija koja uzima velikog maha. Ukidanje naših škola veliki je udarac za našu manjinu, kao i kolektivizacija, zatim modernizacija, televizija i radio na mađarskom jeziku, kojom hrvatski jezik nestaje iz svakodnevne komunikacije. Osim toga zatvorenost Mađarske i nemogućnost veza s matičnim narodom dalje oslabljuje hrvatsku zajednicu. Stoga je Dinko Šokčević naglasio potrebu za što boljim i užim povezivanjem s matičnom državom i matičnim narodom, kroz veze prijateljskih naselja i osobne kontakte. Ne može se na silu zahtijevati da se neko izjašnjava Hrvatom, ističe profesor Šokčević, svatko sam može odlučiti da li je Hrvat ili nije, jedno ipak ne, ne smije krivotvoriti povijesne činjenice.

Sve do početka 90-ih nije bilo bunjevačkog pitanja u Vojvodini i Srbiji, a čak i oni Bunjevci koji se danas ne smatraju Hrvatima,

do danas neki od njih u džepu imaju hrvatske putovnice, ipak iz nekih razloga ne izjašnjavaju se Hrvatima – naglasio je uz ostalo predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Vojvodini (Srbiji) Josip Zvonimir Pekanović na Razgovorima u Baji. Prema njegovim riječima miloševićevska politika nastojala je atomizirati Hrvate na Bunjevce i Šokce, tako ih odnarediti, a za Hrvate u Srijemu organiziran je progon, te je broj Hrvata, od kojih u Bačkoj 90% čine Bunjevci i Šokci, između 1991 i 2002. smanjen za 30 tisuća. U to vrijeme nametanjem bunjevačko-šokačkih stranaka i novina nastoji se razdvojiti hrvatsko nacionalno biće, stoga je hrvatska zajednica i danas podvojena na Hrvate i Bunjevce. «Vjerojatno će se i u budućnosti dio Hrvata izjašnjavati Bunjevcima. Ali mora se razlučiti pravo na izjašnjavanje i povijesne činjenice o podrijetlu i pripadnosti jedne etničke skupine – zaključio je Josip Zvonimir Pekanović.

U nastavku Bač(vans)kih razgovora uslijedila je kraća rasprava, a pri tome bački su Hrvati pozdravili odluku mađarskog Parlamenta o ne priznavanju bunjevačke nacije. Kako je pri tome naglasio predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić, spomenuta inicijativa imala je jasan cilj, a to je da poremeti jedinstvo Hrvata u Mađarskoj koje smo sagradili od 1990. godine, kada smo zasluženo dobili priznanje naše nacionalne samosvijesti. On je ujedno zahvalio svima koji su od samih početaka radili na jačanju naše nacionalne samosvijesti, i u Savezu Hrvata u Mađarskoj i u hrvatskim manjinskim samoupravama.

Prema Josi Ostrogoncu, predsjedniku SHM-a, još više trebamo raditi na tome polju, naglašenije isticati naše bunjevačke i šokačke velikane, te postignute uspjehe u proteklom razdoblju.

S. B.

Dodatno k članku

Na molbu Štefana Dumovića, farnika u Hrvatskom Židanu, dodatno dopunjujem svoj članak koji je objavljen u prošlom broju Hrvatskoga glasnika pod naslovom „Hrvatski crkveni muzej u Prisiki“, s tim da je rodna kuća, budući crkveni muzej u tom sridnjegradišćanskom naselju, pred dvimi ljeti i službeno predana Hrvatskoj državnoj samoupravi. Ugovor o tom usvajanju dara i primanju obaveza oko te zgrade potpisan je 4. jula 1995. ljeta u Hrvatskom Židanu i je zapečaćen potpisom predsjednika Hrvatske državne samouprave dr. Mije Karagića ter darovatelja Štefana Dumovića. Hrvatska državna samouprava se je nadalje zadužila da poslije smrti židanskoga farnika još 20 ljet duho obdrži muzej ter osigura uvjete za njegovo funkcioniranje, a uz ostalo je zadužena i brigati se za kolekciju ku nij moguće drugamo premjestiti, niti ju je moguće podeliti, prodati ili predati.

-Timea Horvat-

PEČUH – U Galeriji Csopor(T) Horde u Pečuhu, galeriji tamošnjega Hrvatskoga kazališta u kojoj izlažu umjetnici iz Mađarske i Europe, pa tako i Hrvatske, svakoga je mjeseca nova izložba. Za to se brinu ravnatelj Galerije Antun Vidaković i njezin umjetnički voditelj János Erdős. Tako je 18. siječnja otvorena izložba mlade likovne umjetnice Eszter Segattini Csávás, koja živi i studira trenutno u Njemačkoj. Izložba je dostupna javnosti do 14. veljače.

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, u istome klubu 24. siječnja je predstavljena nova knjiga muzeologa i povjesničara Đure Šarošca: Pécsi boszniai-bosnyák horvátok (Pečuški bosansko-bošnjački Hrvati). Knjigu je Šarošac napisao na mađarskom jeziku, a o njoj je govorio András Rozs, glavni arhivar Arhiva Baranjske županije. Priredba u Hrvatskome klubu ostvarila se potporom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

BARČA – Tradicionalni Hrvatski bal koji okuplja cijelu Podravinu održat će se u Barči 17. veljače, u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave. Mjesto priredbe je restoran Boróka, a za dobro raspoloženje pobrinut će se poznati orkestar Orašje iz Vršende. Na balu će domaći KUD Podravina nastupiti s kulturno-umjetničkim programom. Organizatori najavljuju veselo raspoloženje i vrijednu tombolu.

Kristina Glavanić: „Svakako tribamo intenzivirati manjinsko djelovanje u Nardi!”

U Nardi lanjsko ljeto je prvi put utemeljena samostalna Hrvatska manjinska samouprava, prlje toga seosko i manjinsko tijelo skupa je djelalo. Na čelu ovoga zastupništva je dospila mlada Gradišćanka Kristina Glavanić ka je sljedeće držala važnim za reći, što naliže budućnosti. Kad sam ju za plane pitala, odlučno je začela nabrajati udarne točke.

– Mislim da svakako tribamo intenzivirati manjinsko djelovanje u Nardi. Dosad nismo imali odvojeno manjinsku samoupravu, meni se to nij vidilo jako jer manjinski posao nij bio na toliki izražen kako bi to trebalo. I zato kanimo ov rad intenzivirati da barem u našem selu ljudi bolje čutu da su stvarno Hrvati i zato moramo biti spremni i zalagati se. Moramo najprlje iznova osnovati plesačku grupu, tamburaški orkestar, kako je to bilo negda. Jačkarni zbor postoji, ljetos i jubilira, pjevači bar zastupaju kulturu, ali mislim da to nij nikako dovoljno. To je samo jedan sloj ljudi, jedna generacija, a mladji nisu skupaspravni još za kulturni žitak. To će nam biti najvažnija zadaća da to riješimo. Takaj moramo pojačati prikogranična partnerstva sa Čembom i Murskim Središćem. Meni se čini da je to dosada bilo na dost formalnoj razini, i to mi se nij vidilo. S otvaranjem granic smo znali srediti on formalni dio partnerstva, ali to partnerstvo bi trebali na svakoj razini, na svakom polju života proširiti. Čemba je nam malo bliže, Mursko Središće je malo dalje, ali ne toliko daleko da ne bi se moglo već napraviti nego koliko smo imali dosad. To su nam sada najvažniji cilji.

Dica iz Narde pohađaju četarsku školu, dokle je domača čuvarnica zavolj manjkanja mališanov u velikoj pogibeli. Predsjednica Hrvatske manjinske samouprave i u odgoju i u poduča-

vanju, naravno, glasuje za održavanje hrvatskoga jezika ter tradicij ...

– Žao mi je da nimamo dovoljno dice u našoj čuvarnici. Bilo bi nam drago ako bi bila situacija malo drugačija, kad ne bi bio svakidašnji problem što će biti s našom dicom. Ako dojde do toga da trebamo zapriti našu čuvarnicu, onda će dojt i do, još veće, asimilacije. Pokidob naša dica u vlašćem selu neće imati jednu takovu ustanovu kade će moći čuti i hasnovati svoj hrvatski jezik, nij sigurno ni to da će ići u Gornji Četar, a u tom slučaju su za nje zatvorene mogućnosti. Nadalje i to nij sigurno da ako će zajti u Sambotel, da će se pak upisati u jedinu hrvatsku grupu ka imaju u čuvarnici Mesevár. Što naliže osnovnu školu u Gornjem Četaru, mislim da dica tod imaju mogućnost se učiti po hrvatski, a svakako bi tribalo da se u familiji već vježba, a ne nek iz knjig kod stola. Po tom bi imali manjih problemov kad zajdu u Hrvatsku i strefu se s tim da ov jezik ipak je živ, onda nimaju već onu čut da ovo što je obavezno u školi, nij samo plastični, neživi i nepotribni školski predmet.

Po sastavu ova Hrvatska manjinska samouprava je morebit najmladja u cijelom Gradišću. To vjerojatno zlamenuje i vekšu energiju, snagu da sve što se izmisli, bude i stvarnost u Nardi ...

– S jedne strane sigurno nij dobro da smo mi svi mladi, a nekim fali i iskustvo, ali s druge strane mislim da novi ljudi, nova era i nova generacija, ka je puna snage, donest će i uspjehe i rezultate. Svi smo angažirani, svi hoćemo nešto napraviti na području hrvatsva, i ja se ufam da nam neće faliti ni volja, ni moć, ni odlučnost!

-Tiho-

Hrvatska manjinska samouprava u Nardi

Portret voditeljice dječje plesne skupine i ženskoga pjevačkog zbora u Mohaču

Bea Janković: Želja nam je predati mladima ples, pjesme i jezik

Iako je učiteljica hrvatskoga jezika i književnosti (diplomirala je na Visokoj školi u Pečuhu), Bea Janković nije zaposlena u struci, nego, kako sama kaže, radi nešto sasvim drugo. Međutim, ljubav prema materinskom jeziku, a posebno prema hrvatskom folkloru potaknula ju je da svoje slobodno vrijeme posveti podučavanju djece.

Bea Janković s mališanima i učenicima u Šokačkoj čitaonici

Odakle ta ljubav prema hrvatskom jeziku i tradiciji? – upitali smo Beu Janković povodom nedavno održane priredbe u Šokačkoj čitaonici. „Zapravo već 26 godina plešem u KUD-u Mohač i želim predati sve ono znanje što sam naučila od Stipana Filakovića, voditelja mohačkoga kulturno-umjetničkog društva, ne samo ples i pjesmu, već i jezik. Budući da se u Mohaču više ne predaje hrvatski jezik kao nekada kada sam ja pohađala osnovnu školu, postoji želja kod roditelja da njihova djeca ipak uče hrvatski.”

Dječja folklorna skupina Šokačke čitaonice prvi nastup pod vodstvom mlade učiteljice imala je lani na Antunovo, prigodom župnog proščenja, kermeza, nakon hrvatske mise na otvorenom u crkvenom dvorištu. Njihov je program lijepo primljen, pozdravljen i od vodstva Čitaonice i od roditelja, pa su nastavili s vježbanjem. Velik uspjeh imali su i za Božić kada su se predstavili s prigodnim programom, pjesmama, dječjim igrama, plesovima i recitacijama, opet uz veliko oduševljenje okupljenih roditelja, baka i djedova.

„Lani u ožujku smo počeli raditi, imali smo nastup na Antunovo, a za vrijeme ljeta smo malo stali, i onda smo se nakon početka školske godine opet okupili i nastavili vježbati. Tako redovito vježbamo svake srijede, ovdje u Šokačkom keru, s predškolskom djecom iz vrtića samo pola sata, jer su još tako mali i više se ne mogu koncentrirati. Učimo pjesme, dječje igre i plesove, zapravo priređujemo im

igračnicu. Polaznika vrtića, pa i nešto mlađe djece imamo 25, a osnovaca 7-8, s kojima već učimo i hrvatski jezik.”

Osim rada s djecom Bea Janković vodi i Ženski crkveni pjevački zbor koji njeguje ponajprije hrvatske duhovne pjesme, a lani za Antunovo i Božić nastupili su i u kulturnom programu s narodnim pjesmama. Od početaka prati ih TS Mohačke šokačke čitaonice „Šokadija” pod vodstvom Zoltana Horvata.

„Prvi put smo pjevali na hrvatskoj misi na Antunovo 2006. godine, zatim na Božić, pa iako je bila mađarska misa, sve pjesme pjevali smo na hrvatskom jeziku. Od ove godine, od siječnja, redovito svakog mjeseca, imamo hrvatsku misu koju služi župnik Augustin Darnai, a misu pjeva naš Ženski crkveni pjevački zbor u pratnji TS «Šokadija». Imamo 20 članova, to su sve Šokice, a imamo i jednu Švabicu koja, premda ne zna hrvatski, vrlo lijepo pjeva.” Najviše pjevaju u crkvi, ali su u dva navrata nastupili i u kulturnom programu. Za proljeće imaju pozive u Hrvatsku, u Vin-kovce, a u svibnju u Topolje na Susret crkvenih zborova „Marija, svibnja Kraljica”.

Posljednji put pjevali su lani za Božić u crkvi na misi kojoj su sudjelovali i Nijemci i Mađari, a na kraju godine, na Silvestrovo i na hrvatskoj misi. Dodajmo da se mise na hrvatskom jeziku održavaju svakog mjeseca posljednje nedjelje, a Ženski crkveni pjevački zbor probe održava mjesečno dvaput.

Tekst i slika: S. B.

MARTINCI – Završila je jedna kalendarska godina i u vjerskom životu Hrvata katolika u Martincima. Godine 2006. svega je četvero djece kršteno u martinačkoj crkvi, a u Lukovišću njih četrnaestero. Mjesni župnik pričestio je desetero djece i obavio po jedno vjenčanje u Lukovišću i Martincima. U Martincima je lani umrlo 27, a u Lukovišću 30 osoba. Tako je 2006. godine preminuo i najstariji Martinčanin koji je doživio 96 godina. Martinčani su u Šeljinu sudjelovali ekumenskomu tjednu. Martinački su vjernici 25. siječnja bili na zajedničkoj molitvi sa šeljinskim reformatima, a Šeljinci su, njih šezdesetero, 27. siječnja molili s Hrvatima u martinačkoj crkvi.

SABOČ – Na južnom Zadunavlju stručnjaci vodenog turizma pripremaju se na ljetnu sezonu. Mađarske i hrvatske uprave stvorile su dva granična prijelaza, jedan kod Saboča (Drávaszabolcs), a drugi kod Osijeka. Prema predviđanjima dva smještena pontona, kod kojih plovci mogu zastati radi obavljanja pregleda za prelazak granice bez toga da bi se morali iskrcati na obalama, povećat će turizam na Dravi. Inače, prošloga ljeta na šomodskom dijelu Drove prolazilo je tri tisuće veslača i isto toliko njih je plovilo brodom. Produže li put sve do Dunava, vjerojatno će porasti i broj veslača. Računajući na povećanje turizma, već ovoga mjeseca bit će dostupan Water Tour program, izdanje koje predstavlja cijelo dravsko područje, u tri poglavlja prikazuje određene etape rijeke sa zemljovidom tog područja te informacijom smještaja, odnosno organiziranim rekreativnim programima.

PODRAVINA – Značajka naših hrvatskih podravnih naselja jest i marna domarska služba. Domari su oni koji se brinu o svemu i svačemu u selu i koji su omiljeni među mještanima. Rado rade i zadovoljni su svojim poslom. Skrbe o dostavi jela za škole i starije osobe, o dostavi lijekova onima kojima su oni potrebni, brinu se o potrebama umirovljenika, dovoze živežne namirnice. Ustreba li, voze ljude k liječniku u bliža naselja, zubaru, a školarce, ako nema škole u njihovu selu, voze do njihove škole i brinu se o njihovu sigurnom putu u školu tako i natrag. Prevoze športaše na športska natječanja i susrete. Ako treba vode mještane u obližnja kupališta, a nije rijetkost da svoje mještane voze i na raznorazna hodočašća. O svemu tome brinu se domari u Starinu, Križevcima, Lukovišću i Potonji.

Hrvati načelnici u baranjskim selima

Pavo Gujaš

Što niste znali o Martincima?

Hrvatsko naselje u Podravini, Martinci, mađarski Felsőszentmárton. Najstariji pisani zapis o naselju datira iz 1235. godine. Imanje pečuškog, zagrebačkog biskupa i šeljinskih plemića. Hrvati štokavskog narječja naseljavaju ga početkom 18. stoljeća. Stara crkva sagrađena je 1727., a današnja 1852. godine. Okrug sela ima 1964 hektara. Ljudi rade u Dráva-Agro Rt. ili u seoskim ustanovama. Jedinu su to izvori zapošljavanja u selu. Po popisu stanovnika iz 2001. u Martincima živi 1094, po današnjim vijestima iz seoske samouprave oko 1100 stanovnika u 524 kuće.

Imaju NK Zrinski, dvojezični vrtić i školu, dom kulture, seosku knjižnicu, poštu, liječničku ordinaciju, župu, zubara, pjevački zbor i orkestar, plesnu i dramsku sekciju, dva crkvena goda: 20. kolovoza i 11. studenoga, Stjepana kralja i Martinje. Ponose se titulom «Naj-selo» koje im je dodijelila Hrvatska matica iseljenika 1996. godine. Uza seosku djeluje i Hrvatska manjinska samouprava. Martinčani imaju zbratimljeno naselje u Hrvatskoj, Orahovicu.

Četvrti put načelnik Martinaca Pavo Gujaš

Pavu Gujaša zatekli smo u načelničkom uredu, upravo se vratio s važnoga sastanka Udruge za razvoj područja. Kao i uvijek, treba lobirati, pokušati donijeti što više

novaca u Martince, jer bez toga ne ide, ni popravak cesta, ni javnih zgrada, ni vodovod, ni kanalizacija „ama baš ništa” rekli bi Martinčani. U Udruzi se nalazi 35 naselja ovoga siromašnog kraja, Ormánsága, te grad Šeljin. Državna je tendencija davanje većega značaja samostalnosti i značaju regije, regijskih fondova.

Naznake su kako će upravo regije ubuduće biti još više preferirane. I mi smo iz tih regionalnih izvora-fondova u prošloj godini dobili potporu i za školu i za selo, kaže nam na početku našega razgovora Pavo Gujaš. Martinci su treće naselje po veličini u ovome regionalnom udruženju, poslije Šeljina i Vajslova. Hrvati u Podravini i u ovome regionalnom ustrojstvu još su jednom, kao mnogo puta u povijesti, razdijeljeni. Četiri hrvatska sela iz Šomoda pripadaju barčanskom udruženju za razvoj područja, a ostali iz baranjskog dijela Podravine šeljinskomu.

Čestitajući na izboru za načelnika, upitali smo ga kako i nije bilo tako lako dobiti povjerenje birača koji su mogli birati između pet kandidata. Četvrti put zaredom na čelu sela, nije to mala stvar. Dugo je to vremena. Što se učinilo i što se planira učiniti, pitali smo načelnika. Planova je Pavo Gujaš imao i ima, kao što je i napisao u svome programskom nacrtu koji i nije naveliko reklamirao. U martinačkom bilježništvu rade četiri osobe, a brinu se i o križevačkim poslovima.

Djeca iz Križevaca pohađaju vrtić i školu u Martincima. U nacrtu želimo što više projekata ostvariti, popraviti i osnažiti «šance» (odvodne vode), pločnike i nogostupe, brinuti se o našim ustanovama, a najvažnije nam je popraviti vodovodni sustav u Martincima koji je star domalo 40 godina. To su ulaganja u vrijednosti od 270-ak milijuna forinti.

Nadaju se dodatnim potporama jer ovakvi projekti (zdrava i pitka voda) dobivaju prvenstvo i iz unijskih izvora. U selu ima velik broj nezaposlenih, tako da se mnogo daje i za osobe na burzi rada (socijalnu pomoć), mnogi rade u pečuškom Elqoteku, a dio mještana zaposlen je u seoskim ustanovama, vrtiću, školi, načelničkom uredu, u «dionici» poljoprivrednom gospodarstvu Dráva Rt.

Osamnaest posto stanovništva registrirano je kao nezaposleno u Martincima, a kako kaže načelnik sela, i nije to ni tako loš omjer u ovome siromašnom kraju jer u nekim selima nezaposlenost je iznad 50%. Uz

Djeca u vrtiću

obnovu vodovoda i promjene dotrajalih cijevi i vodotornja Martinčani su u plan uzeli i izgradnju novoga seoskog doma kulture te razvijanje središta sela oko istoga doma. Ponosni smo na svoju školu, ali nismo zažalili što smo se odlučili za dvojezičnost u našoj školi – kaže ponosno Pavo Gujaš.

Ono na što su Martinčani posebno ponosni jest njihov nogometni klub čiji je predsjednik također načelnik sela Pavo Gujaš. U razgovoru oko kluba pokazao je svu svoju zaljubljenost u nogomet i svoje nogometaše koji nadaleko prenose glas sela i osiguravaju razonodu i hobi mještanima, vjernim navijačima.

Osvrćući se na zakon o manjinama i izborni zakon, načelnik ocjenjuje kako nije sretno rješenje da mjesna samouprava više nije ujedno i manjinska. Kako i koliko će mjesna samouprava novčano moći pomagati hrvatsku samoupravu, teško je reći jer novca nema. Nadamo se kako će se ipak usuglasiti interesi, pogotovo što je i načelnik ujedno i član Hrvatske manjinske samouprave. Hrvatska samouprava može se koristiti prostorijom u zgradi seoskog poglavarstva, telefon ... Svi zastupnici velike samouprave su Hrvati, pa svi zajedno zapravo rade za iste ciljeve, a među njima je i očuvanje samobitnosti Hrvata na ovim podravskim prostorima, na kojima Martinčani žive već tristotinjak godina.

bpb

Seoska ulica

Intervju

„Snalazimo se kako možemo ..., potrebna nam je pomoć”

Razgovor s Andrejom Fehervari, umjetničkom voditeljicom folklorne sekcije KUD-a Sumarton

Kulturno-umjetničko društvo Sumarton lani je proslavilo svoju desetu obljetnicu postojanja. Među temeljnim osnivačima bila je i Andreja Fehervari, koja je tri godine obnašala dužnost predsjednice Društva, a od 1999. g. je umjetnička voditeljica plesne skupine.

Andreja Fehervari rođena je u Sumartonu u hrvatskoj obitelji u kojoj je slušala kajkavsku riječ iz međusobnih razgovora svojih roditelja, ali s njom se razgovaralo već mađarskim jezikom. Od svog rođenja živi u svome rodnom selu. I kod nje su vidljive crte onog lokalpatriotizma što ga većina Sumartonaca nosi u sebi. Osnovnu je školu pohađala u Sumartonu i u Serdahelu, 1991. g. je maturirala u Hrvatskoj gimnaziji u Pečuhu. Nakon toga se zaposlila na špediciji u Letinji, gdje i sada radi. Sada izvanredno studira pedagogiju i aktivno sudjeluje u radu mjesnoga kulturnog društva.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Andreja Fehervari

Kako bi u selu cvjetala kultura, potrebni su takvi ljudi kao što si i ti, koja već deset godina s ljubavlju radiš na tom polju ne žaleći svoje slobodno vrijeme. Odakle ta ljubav prema hrvatskoj kulturi, običajima?

– Dok sam bila mala, često sam slušala svoju mamu pjevati hrvatske pjesme, ona još i danas puno zna. Onda to nisam shvatila kao vrijednost, samo su mi neke melodije ušle u uho pa sam ih zapamtila. U osnovnoj školi nisam baš bila aktivna kao pjevačica ili plesačica. Ne sjećam se je li uopće bilo plesnoga kružoka, no nakon osmog razreda javila sam se u dvojezičnu gimnaziju u Pečuh i tamo sam upala u hrvatski folklor, što sam obožavala.

Odakle zamisao da se javiš u Pečuh?

– Ni sama ne znam, jednostavno mi je došla neka iskra, čula sam za tu školu. Ne bih rekla da sam vrlo željela učiti hrvatski jezik, možda je to negdje mirovalo u meni ili sam jednostavno htjela vidjeti kako je živjeti u nekom većem gradu, no odluka je bila moja, čemu se moji roditelji nisu radovali.

Znači, jači utjecaj hrvatskog duha i kulture dobila si u pečuškoj gimnaziji.

– Da. Možda sam i zbog toga izdržala one poteškoće koje mi je zadalo slabo poznavanje hrvatskoga jezika. Strašno sam se mučila, mnogo nas je korepetirala Manda Aladžić Kolar, pod njezinim rukama puno smo napredovali. U školi i u dačkom domu nije se

mogao čuti mađarski jezik. Ja sam odmah zavoljela narodni ples, koji je u početku bio obavezan, a poslije sam već sama htjela u tome sudjelovati jer sam primijetila da sam spretna. Podučavao nas je Stanko Lukač, a kasnije Antun Vidaković. Koji su bili vještiji, a među njima sam i ja bila, mogli su plesati i u plesnom ansamblu «Baranja». Mnogo sam naučila i o pojedinim hrvatskim regijama, kakvih običaja ima ondje, a mnogo toga i o njihovu plesu. Plesali smo većinom baranjske i podravske plesove, naravno, tada još i srpske.

Nakon mature vratila si se u svoje selo. Jesi li pronašla samu sebe u njemu? Tu mislim na onaj hrvatski duh u čemu si uživala u Pečuhu.

– Zaposlila sam se, ples na žalost nisam imala gdje nastaviti, dodir s Hrvatima imala sam na špediciji, ali mi je falilo hrvatsko društvo. Vrlo sam se radovala kada se hrvatska manjinska samouprava sjetila da osnuje KUD i, naravno, pridružila sam se i ja. Odmah sam postala članica plesnog ansambla. Tada su ga vodili bračni par Erika i Marko Gujaš. Oni su s radom prestali 1999. g. i tada su mene zamolili da vodim plesnu skupinu.

Što je najteže u upravljanju takve skupine?

– Najteže je okupiti ljude. Svi su već odrasli, tište ih razni problemi, posao, obitelj, studiranje itd., ima i takvih koji su pomalo nemarni, možda neodgovorni prema ostalim članovima. Često sam se živcirala kada smo bili pred nastupom, trećina plesača je falila, a koreografija je bila sastavljena za određen broj ljudi. Odgoj na narodni ples ja bih već započela u dječjem vrtiću, nastavila u osnovnoj školi i tada bi ga i kao odrasli osjećali svojom potrebom. Djeca upijaju u sebe pjesme, plesove i onda ako to ne razumiju potpuno, i to će im se vratiti kada odrastu. Pokušavamo i mi raditi s podmlatkom, ali djeca su toliko prenatrpana i učenjem i drugim aktivnostima da jedva uspijemo uskladiti vrijeme. Ja bih uvrstila ples u nastavu, kao što smo i mi imali u gimnaziji. Ples popravlja držanje, razvija rit-

miku, pomaže u uspostavljanju kontakata među ljudima, razvija društvenost i još bi mogla nabrajati njegove pozitivnosti. Uz ples često se i pjeva, pa se i jezik uči. Ljudi koji dolaze u dodir s kulturom nekog naroda više se zainteresiraju i za njegov jezik. Kroz njega se uči i narodopis, i ja sam dosta saznala o Hrvatima u drugim regijama preko njihovih plesova.

Imaš li ti neku stručnu pomoć?

– Na žalost vrlo malo. Nekoliko puta bila sam u plesnom taboru što je organizirala Hrvatska matica iseljenika, ali tamo smo učili plesove iz Hrvatske. Mislim da bismo i mi mogli slično organizirati za naše voditelje društava, za nastavnike gdje se uče naši plesovi, naši običaji. Naša je skupina nekoliko puta dobila pomoć od Antuna Kričkovića i Marije Silčanov, ali na žalost to nije dovoljno. Gotovo smo prepušteni sami sebi, nemamo glazbu za plesove, ne mogu se dobiti note narodnih plesova. Hvala Bogu, kod nas djeluje tamburaški orkestar, pa imamo pratnju za zalske plesove, ali na žalost mučimo se s glazbom ostalih regija, jer ne mogu se nabaviti note. U Pomurju tamburaška glazba nema tradiciju i upravo zbog toga ne raspolažemo takvim materijalima. Pokušali smo prositi od drugih orkestara, ali, naravno, ne daju rado ili samo vrlo skupo. Snalazimo se kako možemo, najviše iz Hrvatske možemo posuditi, ali mi, Hrvati u Mađarskoj, ipak imamo nešto drukčiju glazbenu i folklornu tradiciju.

Misliš li da bi bilo potrebno organizirati seminare na tu temu, bilo bi interesa?

– Mislim da bi bilo. Potrebna nam je pomoć, zapravo i ne znamo kome bismo se mogli obratiti. U mnogim školama nastavnici ne poznaju hrvatski folklor, jer ga nisu imali priliku naučiti. Rijetki su i festivali na kojima bismo se mogli sresti i razmijenili iskustva. Naša regija također ima i običaje koje bi se mogle obraditi i na taj način, ali i u tome bi nam trebala pomoć stručne osobe. Ja bih ovom prigodom iskoristila Hrvatski glasnik da zamolim nadležne da o tome razmisle i pokušaju nam pomoći.

Pansion Schöller = sanatorij za pobludjene?

Burni uspjeh petrovskih komedijantov

Igrokazačko društvo Petrovoga Sela ljetos je za rekordno vrime (u samo dva mjeseca) postavilo na scenu komediju Wilhelma Jacobyja i Carla Laufsa. Ovaj komad je posuđen od novogorskih kazalištarceva, čiji je redatelj Robert Novaković preveo na hrvatski ovaj šaljivi komad u tri čini. No, to ne zlamenuje da petrovska režiserka Ana Škrapić-Timar ne bi to malo morala ispljuscati na „naš petrovski“. Nedilju, 28. januara, u Petrovom Selu mogao se uvjeriti svaki, ali otpodne, ali uvečer na predstavi, koliko joj se je to ugodalo. Radnja ove komedije temelji se na iskusnom glumcu i na tom da Ladislaus Robiček (Andraša Handlera) zacipi bratić Alfred Robiček (Atila Filipović) da šopronski Pansion Schöller ništa drugo nije nek sanatorij na pameti betežnim. Njemu je to lako za vjerovati pokidob su na tom mjestu i po izgledu i po svojoj meši, storijski jako interesantne peršone. Simo sliši sama vlasnica pansiona Amalija Schöller (Klara Harangozo) ka na svaku cijenu kani udati svoju kćer Fridu (Marica Vujčić) još i za šarmantnoga, ali starijega gospodina Robičeka, i spremna je na sve da nekoga konačno nagovara na ženidbu. Nadalje je ovde i avanturist, dublji lovac Bernhardi (Zoltan Kurcz) ki je „u Uralu lovio medvide, u Kini svečevao Novo ljetu, u Kaliforniji kopao dijamante, u Australiji iskao zlato, na Nilu striljao krokodile, a u Riovu je tancao sambu!“ A to još sprogadja s fantastičnom mimikom i gestom. Iako daruje originalnu kožu od zebre, Robičeku je teško vjerovati da je i ov pri svojoj pameti. Zvanaredan, i najšaljiviji je nastup i L(N)eopolda Schöllera (Imrija Kapitara) ki ima pačenje u govoru i umjesto „l“ govori „n“, ali suprot toga

pripravlja se za glumca svitskoga kazališća. Koliko je šikan u pojedini uloga Othella, Hamleta, Vilmoša Tella, to i prikazuje Robičeku tako da ga polafku upelja nutra u igru. Kako ovi dva paradiraju na pozornici, to se ne more prez suznoga smijanjanja izdržati. I ako to još ne bi bilo dost, dojde šuknuti major Kloss (Joško Harangozo) ki se je zbedavio zavolj jedne žene i ne moru mu se spomenuti ni riči sud, ni fiškal, ni ženidba. Još manje ga se pita za boj, ta i onako nek zato zna kad ne bi bili neprijatelji stali na jednom mjestu, nego na drugom, onda bi on i njegov šereg bili dobili boj. Baronesa Sofija Gundula (Marica Milišić-Móricz) jako autentično formira lik stalno najgeraste književnice, još i onda kad se šupa s grofljini, i ka svoje junake i junakinje išće ter najde u stvarnosti. Zvana toga je i autorica jur izdanih romanov *Ja ti dam* ili *Dojdi u pivnicu Lujza*. Njoj ispovida Robiček svoju životnu tragediju s nevjerojatnim elementima „mistične škurine“ i umiša i svoju sestru ka se je udala za Eskimova ter dodatno k tomu ju je ukrao i arapski šejk. A ovde je i dama, šlundra Agatha, ku sjajno igra Albert Handler (u ovoj ulozi je prisiljen i na solo jačenje), a na početku komedije vidimo ga još u isto tako od njega majstorski formiranoj ulozi ciničnoga konobara ki perfektno vara s pinezi delikvente (nigda-nigda u ceh nutra broji i obloke). Pravoda iz tih neobičnih, zapletenih, poburkanih situacijov nastaju prezbrojne smišne prilike, i to tako da na kraju gor nij za razaznati ki koga je bolje držao za bedaka, dokle su jedni pak istinu govorili i predstavili se uprav tako kakovi su i u stvarnom žitku. U igri su manje uloge dobile Robičekova sestra Ulrika (Ana Geošić-Neubauer) i nje kćeri

Paula (Gabrijela Horvat-Garger) i Ida (Zorica Móricz-Timar). One su takorekuc mirni promatrači kako „se pobludi“ vujac Robiček, kad ništ ne razumu od toga zašto on zatvara u hiže još i u ormare ljude. Kartaši, kradljivci dana, ali moremo reći i umjetnici žitka Robert (Laslo Škrapić) i Martin (Petar Móricz) mirni su podnositelji zgoditkov. A koliko bi bila vridna jedna komedija prez ljubavi? Da i u ovoj igri ne bi ostali prez emocij, Alfred Robiček se zaljubi u Fridu Schöller, a Paula putuje na medene dane u Afriku s lovcem Bernhardijem. Ključna figura je vlasnik pansiona Schöller ki opet čuda česa ne zna zašto ga čekaju s čuvari u nekom stanu, ali sve se raščisti na kraju ter se i zajači, a i napije se na takte: „*Sanatorij ćemo otpriti za betežne, za nervozne. Onde ćemo svi skupa bit, svaki večer se veselit. Šanzone će jačit naša Agatha, smijat će se zadovoljna publika. Šampanjac ćemo si otpriti i na vaše zdravlje napit.*“ I kako je bila u jački, tako i na pozornici su se ispraznule kupice, a odzdola med burnim aplauzom je publika konstatala da hvala Bogu u Pinčenoj dolini ne more nijedan fašenjak ili korizma minuti prez petrovskoga teatra s ambicioznimi ter rutiniranimi glumci. A pred njimi, i ovo ljetu nek skadljaču doli!

Trenutak za pjesmu

Slavko Mihalić
(1928. 5. veljače 2007.)

Majstore, ugasi svijeću

Majstore, ugasi svijeću, došla su ozbiljna vremena.
Radije noću broji zvijezde, uzdiši za mladošu.
Tvoje neposlušne riječi mogle bi pregristi uzice.

Sadi u vrtu luk, cijepaj drva,
pospremaj tavan.
Bolje da nitko ne vidi tvoje oči pune čuđenja.
Takav je tvoj zanat: ništa ne smiješ preštjeti.

Ne uzmogneš li izdržati i jedne noći opet uzmeš pero,
majstore, budi razuman, ne bavi se proročanstvima.
Pokušaj zapisati imena zvijezda.

Ozbiljna su vremena, nikome se ništa ne oprašta.
Samo klauni znadu kako se možeš izvući:
plaču kad im se smije i smiju se kad im plač razara lice.

Redateljica Ana Škrapić-Timar

Imali smo šest igrokazov što smo prešli, pak onda smo si ovoga izabrali. Kad sam ja ovoga prvi put prešala, onda sam se glasno smijala i jako mi se vidio. Ovo je malo laglje za prika-zati, morebit nam je i komotnije nego što smo dosad igrali.

Glavna misao ovoga igrokaza je to da svaki čovik ima svoje slabosti, ali te svoje slabosti ne kani upametzeti, nek to vidi što drugim fali. A to se čudakrat i u žitku tako zgoda! Ov igrokaz je jako popularan nimški komad. Robert Novaković ga je preobrnuo na hrvatski. Ja sam ga pak presadila na naš petroviski dijalekt, čuda smo morali riči preobrnuti. Još i usput kad smo probuvali, i onda smo čuda što morali minjati. U komediji igraju naši stari-novi glumci ke smo nek malo morali nagovoriti, i onda su došli s nami zopet igrati. Subotu, 24. februara, putujemo na XIII. Dane hrvatskog pučkog teatra u Hercegovac. Na ovom kazališnom festivalu ćemo jur peti put nastupati, a izvan toga smo dobili još pozive u gradišćanska sela u Ugarskoj i Austriji. Naravno, idemo i u Budimpeštu.

U glavnoj ulozi Ladislausa Robičeka Andraš Handler

U ovoj ulozi ovput mi je bilo zvanaredno i jako dobro igrati, a ja mislim da su ovde sad većimi imali i vekše uloge. Svi skupa djelamo za ovo, i tako more izajti jedan jako dobar program. I svaki se pripravio na to da dobro pokaže svoj dio.

Kod nas u Petrovom Selu zato ide ov igrokaz kad svaki zna što si zame na se. Ako gdo kani djelati, to si tako mora predstaviti da to i tako bude. Ov igrokaz i zato mi se vidi kad je nutri jako čuda talentov i ritmov. Doma je najteže igrati, onda gor, kad ovde prvi put nastupamo s novim komadom. Ako to ide jur peti put, onda ni već tako živčan čovik, sve ide samo od sebe.

Premijera je vik najgora, ali danas je bila publika jako dobra, kot i naša garnitura. Najvekši dar na petroviskoj pozornici je da se znaju naši ljudi smijati, znaju se veseliti s glumci ter s igrači skupa živu u komediji.

Klara Harangozo, glumica u ulozi Amalije Schöller

Kako sam se danas čutila na pozornici? Kot doma. I ja tako mislim da je publika bila zvanaredna, sve su razumili, dost su božali, a od toga se more znati da nismo bili ločesti. A to nam je i zato priznanje kad nismo tako zdvano začeli se učiti, ali mislim da

smo dost dobro kazali. Vridno je biti u ovom društvu, ovde se bolje spoznamo jedan drugoga, spoznaju se naši dobri, a i ločesti talenti. Ločeste probujemo doliodnesti, a dobre goridonesti, i jako se dobro čutimo skupa.

-Tiho-

Mjesec smijeha

U Istri na Prvome međunarodnom festivalu smijeha pečuško Hrvatsko kazalište s Veselim četverokutom

Ovih se dana glumci pečuškoga Hrvatskog kazališta spremaju na jednotjednu turneju po Istri. Naime, oni će s predstavom Veseli četverokut sudjelovati istarskomu Internacionalnom festivalu smijeha koji se održava od kraja siječnja do kraja veljače u brojnim tamošnjim gradovima. Kako saznajemo, s predstavom Veseli četverokut Hrvatsko kazalište će nastupiti četiri puta, i to u Poreču, Vodnjanu, Buzetu i Rovinju, od 14. do 17. veljače.

Od 25. siječnja do 25. veljače u 17 istarskih mjesta i gradova održat će se Prvi međunarodni festival smijeha. Festival je nastao na tragu uspješnoga Tjedna smijeha u Istri održanog 1992. godine. Međunarodni festival smijeha u Istri, koji su osnovale umjetnička organizacija Prolegomena art i pulska agencija Mara, Istarska je županija uvrstila u program prioriteta. Riječ je o jedinstvenoj manifestaciji kulture kako zbog njezina koncepta, jer se bavi fenomenom smijeha, tako i zbog specifične organizacije te širine prostora na kojem se događa. Takav smo festival stoga svesrdno podržali, a posebno zato što se održava u mrtvoj sezoni kad je riječ o kulturnim manifestacijama – rekao je predsjednik Festivalskog vijeća, ujedno zamjenik županijskog pročelnika za kulturu Vladimir Torbica. Direktor Festivala Eduard Tomičić Buntauli rekao je da će se festival u razdoblju u kojem će se održati sljubiti s karnevalima koji se u to vrijeme održavaju u Istri i na Kvarneru. Ustroj Festivala je multidisciplinaran jer uz kazalište, klasičnu kazališnu komediju obuhvaća i izdavaštvo, likovne umjetnosti, ulične predstave i književne večeri. Na Prvome međunarodnom festivalu smijeha u Istri sudjelovat će u 80 programa ukupno 600 sudionika. Organizacija Festivala teška je 2,5 milijuna kuna, a sredstva su osigurale same regije država koje na njemu sudjeluju u iznosu od 1,1 milijuna kuna, gradovi i općine domaćini osigurali su ukupno 500.000, sponzori 700.000 kuna. Istarska županija osigurala je 200.000, a TZ Grada Pule 30.000 kuna. Festival će se održati u Puli, Poreču, Umagu, Novigradu, Rovinju, Buzetu, Bujama, Pazinu, Labinu, Vodnjanu, Fažani, Balama, Kanfanaru, Motovunu, Svetvinčentu, Kastvu i Opatiji. Na njemu će nastupiti umjetnici iz Hrvatske, Italije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Austrije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Makedonije.

Hrvatski teatar u petnaestoj godini svoga postojanja

Planovi i programi, međunarodna suradnja

Antun Vidaković

Pečuško Hrvatsko kazalište službeno postoji od 1992. godine. Potvrđeno je to službeno u okviru prvoga narodnosnog kazališnog festivala održanog u budimpeštanskom kazalištu Várszínház 8. svibnja 1992.

Uoči 15. obljetnice institucionalnoga djelovanja hrvatskog teatra u Mađarskoj, a na početku kalendarske godine prigoda je da se upoznamo s novim premijerama i novim kazališnim planovima. Ovih je dana grad Pečuh kupio nekretninu u neposrednom susjedstvu Hrvatskoga kazališta, neophodnu za njegovo daljnje proširenje i osuvremenjivanje. Ususret je izašao grad Zagreb s potrebnim iznosom u vrijednosti od 160 000 eura. Već se počinje planirati dalje. U tijeku je izrada projekta, nacrti budućeg objekta, pozornice, dvorišta, traženje novčanih izvora za tu svrhu. Izgradnja, po riječima Antuna Vidakovića, stajat će 200 – 250 milijuna forinti. Ravnatelj Hrvatskoga kazališta je optimist. Kako kaže, glavno je da su se kola počela kotrljati.

Tako je to bilo i na samim počecima hrvatskoga teatra u Mađarskoj. Mnogi nisu vjerovali u planove i vizije, ali novo vrijeme, društveno-političke promjene, novi smjerovi u narodnosnoj politici urodili su i novim plodovima za Hrvate u Mađarskoj. To kazalište danas se financira dijelom iz gradskoga proračuna (40%), a dijelom iz proračuna mađarske vlade i nadležnih ministarstava (60%), temeljem natječaja. Ima 12 zaposlenika, a glumci se angažiraju prema potrebi. Godišnje se na sceni postave tri do četiri premijere.

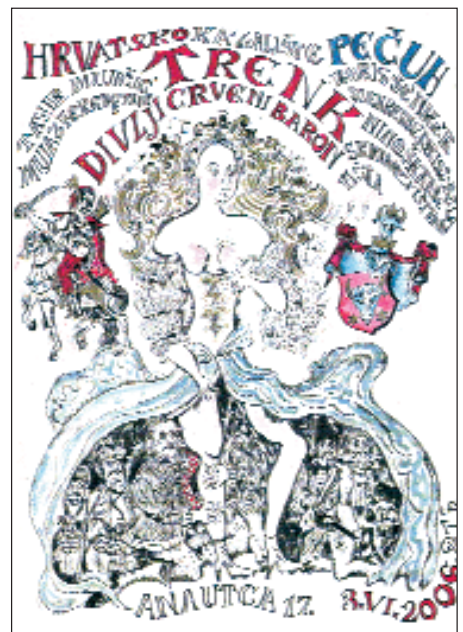
Prva ovogodišnja premijera zbila se 26.

siječnja, uprizoren je tekst bajke Aleksandra Puškina Zlatna ribica. Lutkarska je to predstava ostvarena s ravnateljem Lutkarskoga kazališta u Mostaru Petrom Šurkalovićem, glumcem i lutkarom, te s glumačkom ekipom u sastavu Tanja Bertok Zupčević, Erika Žarac, Ivo Grišnik i Slaven Vidaković. Očekuje se dobra predstava i njezin prijam kod najmlađe publike.

Vidaković se koncem siječnja vratio sa zagrebačkog puta gdje je vodio niz pregovora i dogovora s hrvatskim kazalištarcima, i kazališnim kućama, u prvom redu s dramom i baletom Hrvatskoga narodnog kazališta, što u smislu ostvarenja zajedničkih kazališnih projekata pečuškoga Hrvatskoga kazališta i zagrebačkoga Hrvatskog narodnog kazališta, što u smislu posredovanja kazališnih veza, međusobnih gostovanja mađarskih i hrvatskih kazališnih umjetnika.

U Zagrebu će u svibnju na sceni HNK gostovati Kazalište Thália iz Budimpešte s predstavom «U potrazi za izgubljenim vremenom» u režiji Jánosa Szikore, a Kralj Lear ili Tri sestre, predstave HNK, gostovat će u Mađarskoj, vjerojatno u Budimpešti. Doći će i do razmjene baleta. Balet HNK će gostovati ljeti u Pečuhu; još se točno ne zna kojega datuma, ili u okviru Pečuških ljetnih igara ili u okviru kazališnog festivala međunarodnog karaktera koji će se organizirati prvi put u Pečuhu na jesen, i to u sklopu programa Pečuh, kulturna prijestolnica Europe. Nude se mnogobrojne mogućnosti suradnje – zadovoljno nam priča Antun Vidaković. Tako će Hrvatsko kazalište u suradnji sa zagrebačkim Hrvatskim narodnim kazalištem postaviti na scenu suvremen kazališni tekst. Četvero glumaca, autor teksta «Jednostavno nesretni» jest mladi Tomica Pavković, a redatelj će biti Igor Martinić. Premijera se očekuje pred ljetno ove godine. Planira se do ljeta i treća premijera, ali još uvijek to nije konačno, traži se i redatelj i prigodan tekst. Vjerojatno će to biti drama imena Kain i Abel. Razmišlja se i o uprizorenju teksta jednoga suvremenog hrvatskog autora iz Mađarske.

Zgrada u susjedstvu je kupljena, i u tijeku je njezino preuzimanje. Planovi su umalo gotovi, i Antun Vidaković zahvaljuje još jednom na pomoći gradu Zagrebu na sredstvima kojima je omogućena kupnja nekretnine u susjedstvu postojeće zgrade i dvorišta Hrvatskoga kazališta. Ona je neophodna u planovima proširenja zgrade i pozornice. Nove prostorije, garderobe, skladišta, pristup novoj pozornici s 150-ak mjesta. Bila bi to više namjenska kompleksna pozornica koja bi se

mogla ljeti i otvarati. Dvije zgrade bi bile povezane zajedničkim prolazom ... Za nekoliko godina novi hrvatski kazališni prostor u Pečuhu, za koji se Antun Vidaković nada kako će se dogovorima dviju vlada, mađarske i hrvatske, iznaći potrebna novčana sredstva. Tu su i europski fondovi koje treba iskoristiti, sve su te mogućnosti otvorene, zaključuje Antun Vidaković. *bpb*

MOHAČ – Pripreme za buše i gostovanja

Kako nas je izvijestio dopredsjednik Mohačke šokačke čitaonice Đuro Jakšić, od nove godine u tijeku su pripreme za tradicionalne mohačke buše, a dobili su i pozive za dva gostovanja. Tako će 11. veljače skupina od četrdesetak šokačkih Hrvata na poziv rákoskertskog doma kulture gostovati u Budimpešti. Mohački Šokci, predvođeni čelnicima Čitaonice, uza sudjelovanje TS «Šokadija» i mohačkih buša, prikazat će pokladni običaj mohačkih Šokaca, šokačku kulturu i glazbu. U programu od 10 – 15 minuta prikazat će se kako od malog djeteta postaje bušar, kako se prave bušarske maske, kako se kuha grah na tradicionalan način, onako kako su njihovi stari radili nekada. Prije toga sličan program izvest će i u subotu, 3. veljače, u Kaposvaru. Đuro Jakšić ujedno nas je radosno izvijestio da je u nedjelju, 28. siječnja, proslavljena godišnjica održavanja hrvatske mise u Mohaču, koja se služi svake posljednje nedjelje u mjesecu.

S. B.

„Tjedan igre” u Budimpešti

U budimpeštanskom Kazalištu lutaka 2. veljače 2007. g., s početkom u 19.30 sati svečano je otvoren Narodnosni kazališni susret Arcus, odnosno „Tjedan igre” koji će se odvijati u kazalištu Thália, i potrajati sve do 9. veljače.

Ispred krcate komorne dvorane Kazališta lutaka nazočne goste i publiku – državnog tajnika Józsefa Simona, predstavnike vladinih organa, predsjednike državnih manjinskih samouprava te narodnosnih kazališta – uime Kazališnog odbora Zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, te programskog ravnatelja Susreta Andrása Frigyesa – pozdravio je član Odbora Pera Lastić.

U svom izlaganju govornik se osvrnuo na vrijednosti kulturne baštine 13 narodnosnih manjina u Mađarskoj, ističući napose uporabu materinske riječi u okvirima kazališnih društava, te neospornu ulogu prihvaćanja inicijative iz 1992. g. sa strane Ureda za nacionalne i etničke manjine, odnosno Zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, zapravo sve napore da se osigura neprekinutost Narodnosnih kazališnih susreta. Ovogodišnji susret peti je u nizu. Jedanaest narodnosnih manjina na 11 jezika predstaviti će se sa svojih 15 kazališnih radionica. Susret je ove godine prihvatio naziv Arcus (duga), a simbolizira raznobojnost narodnosnih kultura i jezika, odnosno ukazuje na uzajamnu i međusobnu suradnju, zajedničke ljepote i vrednote buduće europske jezične kulture. I baš zbog te svoje višebojnosti i vjere u nadu Susreti će uvelike pridonijeti populariziranju narodnosne kazališne kulture, naime, ona istodobno zastupa ulogu mosta između raznolikih europskih kultura pa i tuzemnih kazališnih zbivanja. Postoji dakle uvjerenje da će zamisao Narodnosnih kazališnih susreta Arcus izrasti u temeljnu zamisao koja će i u svome značenju prerasti ne samo budimpeštanske nego i mađarske granice. Postoji nada da će Susret ujedno kod nadležnih i odgovornih za odlučivanje u mađarskome kulturnom životu pobuditi mnogo bolju pozornost za podržavanje ovoga specijalnog kulturnog polja djelatnosti narodnosnih manjina u Mađarskoj – rekao je na kraju gosp. Lastić. Zatim je gosp. Simon pročitao poruku predsjednice Parlamenta dr. Katalin Szili, glavne pokroviteljice Susreta: „Poštovani gospodine ravnatelju progra-ma, dragi umjetnici i nazočni gosti! S velikom sam se radošću prihvatila glavnog pokroviteljstva programa Narodnosnoga kazališnog susreta Arcus. Neizrecivo mi je žao što ne mogu i osobno pribivati na svečanom otvaranju jer neodgodive dužnosti to mi ne omogućuju.

Počasnom sam se pozivu veselila i zbog toga što smatram jednim od temeljaca da se u pogledu domaće nacionalne mađarske i narodnosne umjetnosti pokazuju istovremene usporednosti koje ipak povezuju opstojnost i procvat. Ono nekoliko podataka koji su ovdje izrečeni, poruka su kazališnim radionicama koje označuju da gotovo istovremeno s promjenom državnog sustava kazalištarstvo je prisvojilo sva prava za svoj opstanak u Mađarskoj. Sve bolja kazališna društva potječu iz narodnosnih krugova, kao što je seksarsko njemačko, pečuško hrvatsko, budimpeštansko srpsko, szarvaško slovačko, a koja na svojim programima podjednako predstavljaju i kazališna djela španjolskih autora i istaknuta svjetska ostvarenja. Sve to pak čine na svome materinskom jeziku, što pridonosi očuvanju narodnosne samosvojnosti te očuvanju narodnosnog jezika i kulture na što višoj razini. Kao svojstveni sudionici čine most između dva naroda i dvije kulture, a time jačaju zajedničku suradnju u matičnim zemljama i u našoj državi. S ovo nekoliko redaka želim zahvaliti kako na ovoj kazališnoj smotri umjetnici jedni drugima i cijelome svijetu predstavljaju bogatstvo narodnosti u Mađarskoj. Vama, cijenjeni ravnatelju, posebno zahvaljujem na neumornoj i požrtvovnoj djelatnosti kojom ste sa svojim suradnicima iznova oživili Narodnosni kazališni susret. Želim svakom ugodno i sadržajno provedeno vrijeme.”

Potom je Budimpeštansko njemačko kazalište prikazalo Hofmannstahlovo dramsko djelo *Bilo tko*. Dana 6. veljače s početkom u 19 sati na velikoj Thálijinjinoj pozornici nastupilo je pečuško Hrvatsko kazalište s Mujičić-Senkerovim komadom *Baron Trenk*. Izvješće o toj predstavi slijedi u sljedećem broju našega tjednoga glasila.

M. Dekić

SANTOVO – Župna statistika i planovi za 2007. godinu

Prema crkvenom običaju, na „svrh godine”, na Silvestrovo, u okviru mise zahvalnice župnik iznosi najvažnije statističke podatke, podnosi financijsko izvješće za proteklu godinu i predstavlja planove za sljedeću godinu. Preko više stoljeća sve do danas u Santovu je očuvana tradicija da se posebno iznose i podaci vezani za hrvatsku i mađarsku zajednicu. Iako statistika nije uvijek pravo mjerilo, ona nam ipak odaje neke značajne podatke, na žalost kadšto i nepovoljnije od onoga što očekujemo, ali stvarne. Prema tome 2006. godine kršteno je 16 djece, 7 muške i 9 ženske, od toga je 3 Hrvata (Šokca) i 13 Mađara. Pričestilo se 20 djece, 12 dječaka i 8 djevojčica, po nacionalnoj pripadnosti 8 Hrvata (zapravo učenika hrvatske škole, koji nisu svi santovački Hrvati, ali pohađaju hrvatski vjeronauk te se njihova prva pričest upriličuje na hrvatskoj misi, *op. a.*). Krizmanja ove godine nije bilo, ono se očekuje tek u proljeće 2008. godine. Održana su tek dva vjenčanja, koja iz godine u godinu postaju rjeđa. Već godinama negativna statistika umrlih, zapravo broj onih koji su pokopani po katoličkom obredu, prošle je godine prekinuta. Dok je prijašnjih godina bilo četrdesetak ukopa, lani je sahranjeno «samo» 17 osoba, 6 muškaraca i 11 žena, 6 Hrvata i 11 Mađara.

Osim toga župnik Imre Polyák izvijestio je vjernike o stanju prihoda i izdataka, najavivši da će se crkveni porez (lukma) umjesto dosadašnjih 1800 povisiti na 2000 forinti. Uplaćeni crkveni porez iznosi 1317 tisuća, a prihod od milodara dvostruko više 2842 tisuće forinti. Najavio je uz ostalo da će vjeronauk za zaručene parove početi 21. veljače uvečer u 7 sati, ili po dogovoru i u drugom terminu. Među planovima za 2007. istaknuo je prije svega vraćanje zajma, obnovu i popravak gotovo stotinu godina starih župnih orgulja tipa «angster», narudžbu dviju slika, svete Jadvige i vidovnjaka iz Fatime, te svečano postavljanje moći (relikvija) svete Jadvige u župnoj crkvi. Na kraju je zahvalio svima koji su na bilo koji način pomagali župu i vjersku zajednicu tijekom godine, zaželjevši svima sretnu i blagoslovljenu 2007. godinu.

S. B.

UMOK – Od prošloga miseca se je ganuo jezični tečaj u ovom selu. Pred nekoliko ljet je Umočane sakupila pri jezični ura koljnofska školnikovica Ingrid Klemenšić, a ovput je predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Joško Jurinković za tu zadaću nagovorio Terezu Beck, bivšu odgojiteljicu u Beču, ka se je doselila u Umok. Pedagoginja podučava u hečkurskoj školi i nimški jezik, a uza to svaki petak u kulturnom domu se najde sa svojimi hrvatskimi „školarí“. Tečaj pohađja kih 15-20 ljudi od različite starosti, od dice do odrasčenih, ki si želju upoznati osnovne elemente hrvatskoga književnoga jezika, a to će im znamda dobrodojti kada pohađjaju svoje prijatelje u Savskom Marofu.

HRVATSKI ŽIDAN – U planu je jur kod kapele Peruške Marije posvećenje najnovije štatue. Kako nas je obavijestio kotrig mjesnoga tamburaškoga sastava *Židanski bečari* Zoltan Keresteš, u ljeti kanu prikdati i muzičari Gradišća spomenik vlašćega branitelja sv. Davida. Prvi dogovori su jur potekli med zastupniki muzičarova i farnikom Hrvatskoga Židana, Štefanom Dumovićem, a sad se još čekaju svirci, najavljeniki ki bi isto tako aldovali za postavljanje sveca u židanskoj lozi.

HRVATSKI ŽIDAN – Na početku ovoga tajedna dotično selo i fara Hrvatskoga Židana su imali časnoga gosta iz Rima. Hrvat Aldo Sinković, suradnik Radija Vatikana i dopisnik još brojnih crikvenih novina, posjetio je u pratnji dr. Antona Kolića, dušobrižnika u Ratištofu, židansku crikvu i diskutirao je s domaćinom o otvaranju budućega crikvenoga muzeja u Prisiki. Kako je rekao, u Hrvatskom Židanu je jako živo, a kolekciju Štefana Dumovića detaljno su analizirali. Cijenjeni gost iz Vatikana 5. februara je maševao u 14 ura u južnogradišćanskoj Čajti.

HRVATSKI ŽIDAN – U ovoj čuvarnici takaj se jako pripravljaaju na fašenjak. Kako je rekla peljačica ustanove Marijana Lagler-Farkaš, trenutačno ovu instituciju pohađja 30 dice i za nje će biti 14. februara maskenbal unutar čuvarnice. U specijalnom danu peć će se grofljini, naticat će se mališani u šikanosti i, naravno, bit će tanca i veselja. Židanska škola 16. februara otpodne će imati svoj mesopusni bal.

Hrvatski bal i u Hrvatskom Židanu

Zbogomdavanje tamburašici Lilli Serlegi

Svetačno su zbogomdali tamburašici Lilli Serlegi

Zadnji vikend prošloga miseca u Hrvatskom Židanu je priredjen tradicionalni hrvatski bal jur 16. put. Ova fešta je jur dugo ljet prilika i mjesto za sastanak i svečaniju zabavu Židanceva, i ovom prilikom je mulatovalo sve do zore kih 230 gostova. Seoska i Hrvatska manjinska samouprava su se predstavile kot organizatori bala, a poglavar, ujedno i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, Štefan Krizmanić je pozdravio goste ter pohvalio bogatu kulturnu djelatnost seoskih grup. Kulturni program su začeli tamburaši Žice s popularnimi hrvatskimi šlageri, a najveći aplauz je dostala jačka Svetinja od Miroslava Škora. Zvanarednost ovoga nastupa je ležala u turbnoj činjenici da je sad zadnji put svirala sa sastavom Lilla Serlegi, ka je pjevala i na hrvatskom festivalu

Jačkarni zbor Peruška Marija je otpjevao židansku himnu

Glas Gradišća. Mlada tamburašica je otputovala u Ameriku na nekoliko ljet, i njoj je bila posvećena i skupna glazbena produkcija muzičarova Žice ter petroviske Pinkice. Kako se kaže, tako je feštu nekako karakteriziralo i oproštajno raspoloženje, a Lilla Serlegi već kim će vjerojatno faliti, pokidob je jako čuda djelala na svi područji društvenoga žitka. Jačkarni zbor Peruška Marija po drugi put je izjačio takozvanu mjesnu himnu „Oj, Židan, ti naše selo malo ...“, ku je komponirao i tekst napisao Joško Weidinger. Ovu melodiju odsad ćemo vjerojatno većputi čuti u ovom naselju jer zaistinu je zgodna ne samo za jačenje nego i za uho. Folklorno društvo *Čakavci* takaj je po drugi put tancalo pred domaćom publikom baranjski Plesni splet koji je ne samo atraktivan nego i i dužičak, ali pun s jačkami. Židanski bečari su muzički uokvirili ovu produkciju. Za tombolu je skupasabrano kih pedeset vridnih darova od mjesnih privatnikova, kulturnih ansamblova. Tako se more reći, gdo je došao još jednoč u židanski Hrvatski bal, gvišno se je dobro zabavljao, aš za to su bili osigurani svi uvjeti.

-Tiho-

Folklorno društvo Čakavci

Posebna školska ura u Koljnofu

Teta Tinka i tetac Tonči Pajrić povidali su za prošlost

Skupna slika na kraju hrvatske ure

Hrvatska ura u koljnofskoj školi „Mihovil Naković” 31. januara, srijedu. Neobično je da na katedri sidi hižni par Pajrić, a pred njimi školari 6. razreda. Tetac Tonči u starosti od 89 ljet, a teta Tinka u svoji 80-imi ljeti. Očividno uživaju ovo gostovanje med dicom. Tema je na ovoj špecijalnoj hrvatskoj uri „staro-novo“, pod peljanjem učiteljice Inge Klemenšić. Školari su morali poiskati doma stare kipice, predmete na podu, orudalja ka samo kot kakov stari „kinč“ stoju doma, a zapravo za njevo značenje i na što su ga hasnovali u staru dob, niti se ne zna. Katanski kipici, sad jur pokojni koljnofski pari, vesela lica školarov pozdravljaju nas sa starih fotografijov. I u ov duh prošlosti se umišaju povidajke teca i tete Pajrić. Dica nisu sramežljiva, postavljaju pitanja o jilu, rublju, boju, a tetac Tonči povidaju, uz ostalo, kako je bilo na frontu kad je jednomu tovarušu mina odrizala nogu, kako je bilo u taboru za robe. No, teta Tinka

skrenu pažnju na lipšu stran žitka i u drugom trenutku se jur govori o ljubavi, o prisegu ter o tom kako su se žene udavale u prošlosti. Školari s otprtimi zubi poslušaju priče od onih vrimen ka su jednostavno nevjerovatna. Jur zdavno su zvonili na kraju ure, suprot toga još svi mirno sidu, a Tonči bači bi još povidali, imaju u svojem džepu bezbroj storijov, a i spominke je vridno ofriščati, osebuju pred takovom publikom ka je ovako poslušna i znatiželjna. Ljuto dojde konac hrvatskoj uri, prlje nek su to očekivali diozimateljji, još jedan skupni kipic, a i običanje tetac Tonči i teta Tinka velu, zopet će dojt na ovakovu neobičnu školsku uru ako je pozovu ter ako im i nadalje dobro služi zdravlje.

-Tiho-

Sve je zanimljivo

Na uru su morala dica donesti stare kipice i orudalja

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovači
iz Frčehaza

Valentinovo – 14. veljače

Prava prijateljska ljubav keresturskih prijateljica

U veljači svi budite luckaste i bučne maškare, ali nemojte zaboraviti što vam šapuće ovaj mjesec: tu je i VALENTINOVO. Love, liebe, amor, amour, ljubov, ljubav ... svi mi, mali i veliki, trebamo drugoga. Zato što su nam srca prebogata pa dio toga bogatstva želimo darovati drugim ljudskim bićima. E , tu nema maskiranja i maškaranja. Oni koji drugoga vole, a to je Božji dar, neka mu pristupe bez laži, sretni da mogu darovati dio svoje duše, a da za to ništa ne traže. Budite sigurni – tko iskreno daje, dobit će dvostruko.

Prava ljubav ima jasno prepoznatljiva svojstva: ona je velikodušna, dobrotivna, nije zavidna ni nametljiva, nije nepristojna ni sebična – ona sve vjeruje, sve podnosi, svemu se nada, uživajući što postoji, u punini živeti samu sebe. Teško ju je opisati jer izvana ništa ne mijenja, a ipak je ona preobrazila čovjeka, a s njime i cijeli svijet.

Ona koja ljubi, vidi ljubljenoga u svemu što se događa, sve doživljava zajedničkim i posebnim. Čezne za zajednički provedenim vremenom, za razgovorom, zajedničkom šetnjom ili samo šutnjom, da se jednostavno bude skupa, da se svijet doživi srcem drugoga i da se u očima drugoga prepoznaje samog sebe. Ljubav potiče na dobro, čovjek čezne usrećiti ljubljeno biće, i to mu je jedini cilj jer je sretan već samo zato što ljubi. *beta*

POZIV

**Državno natjecanje za nadarene svirce 16. veljače (petak),
Mohaču, pohod bušara**

Organizator: Nprofita udruga za javno (društveno) blago i kulturu.
Cilj je natjecanja prigrbljivanje i promicanje nadarenih narodnih orkestrara i sviraca.

Produkcije će ocjenjivati stručni žiri. Članovi Gábor Eredics (Ansambl Vujičić), József Szugfil (Ansambl Karawanka), predsjednik ocjenjivačkog suda Ferenc Sebő (Dom običaja, Ansambl Sebő).

Pobjednici će se po kategorijama nagrađivati vrijednim bonovima za kupnju glazbala, odnosno dobit će mogućnost televizijskog i radijskog nastupa, te nastup u nizu koncerata Pečuškoga kulturnog središta s naslovom „Zbirka običaja“.

Apsolutnom pobjedniku, orkestru ili svircu ponudom Doma običaja kao posebna nagrada dodijelit će se 50 studijskih sati za snimanje CD-ploče.

Natjecateljske kategorije:

- mađarska narodna glazba
- hrvatska, makedonska, srpska narodna glazba
- njemačka narodna glazba.

Za prijavu je potrebno:

- dostupnost (e-mail, telefon) orkestra/svirca
- kratko predstavljanje (glazbalo, glazbeni stil ...)
- kratko predstavljanje s dva glazbena broja, na CD-u.

Registracija:

3500 Ft po članu orkestra, po svircu.

Prijave (obavijesti) treba poslati e-mailom na adresu kozkincs@t-online.hu, ili faksom na 06-1-287-3990, s kratkim predstavljanjem i adresom (e-mail, telefon, faks), nakon čega će svaki natjecatelj biti obaviješten o daljnjem tijeku.

Podpiratelji su: Hagymányok Háza, Bóly Zrt., Tajti Music Kft.
Mohač, 16. siječnja 2007.

Nprofita udruga za javno (društveno) blago i kulturu

Preveo: S. B.

Šokačka čitanka i Urbani Šokci

„Prošlo je vrijeme osrednjosti, dolazi vrijeme izvrsnosti“

U svečanom foajeu osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta 3. veljače, u organizaciji Udruge Šokačka grana iz Osijeka i Matice hrvatske Osijek, predstavljene su prve dvije knjige novopokrenute Biblioteke Šokačka grana, zbornik Urbani Šokci i Šokačka čitanka.

Knjiga Urbani Šokci zbornik je radova s međunarodnog okruglog stola 2006. koji je održan u Osijeku 28. travnja 2006. godine u organizaciji Matice hrvatske Osijek i udruge Šokačka grana Osijek. Znanstveni skup imao je cilj nastavljivanje znanstvenog bavljenja šokaštvom, a sve radi očuvanja, unapređivanja i promicanja kulturnih i tradicijskih vrijednosti Šokaca, običaja i baštine s područja Slavonije, Baranje, Srijema i Bačke te ostalih krajeva koje nastanjuju Šokci – rekla je predsjednica Udruge Šokačka grana Vera Erl koja je uz predsjednicu Matice hrvatske Osijek Helenu Sablić Tomić, književnika Milovana Mikovića iz Subotice te pjesnika i književnog povjesničara Stjepana Blažetina iz Pečuha, bila promotorica ovih dvaju izdanja.

Udruga Šokačka grana utemeljena je 3. veljače 2005. godine, a danas okuplja petstotinjak članova te gaji prijateljske veze s bunjevačkim i šokačkim Hrvatima u Mađarskoj i Vojvodini. U zborniku Urbani Šokci 22 autora s nizom zapaženih naslova osvrće se na šokačke teme i dileme, a među njima su i Janja Prodan iz Pečuha koja piše o kulturnoj i književnoj prošlosti šokačkih Hrvata u Mađarskoj te Vlasta Ramljak iz Osijeka koja piše o Bunjevcima i Šokcima u živoj suvremenosti Hrvatskoga kazališta Pečuh ...

Govoreći o Šokačkoj čitanci, Helena Sablić Tomić, jedna od priređivača, uz Gorana Rema, naglasila je: „Ova je čitanka pismo zavičaja, nostalgije i sentimenta – svijeta u velikim i malim gestama i promjenama, jer selo je odavno prešlo u grad i ostalo samo s ekrantziranim i umnoženim samoćama

predvečerja. Šokački se život prije više od stotinu godina preselio u tekst, stoga je predan sudbini umnoženog teksta.» Šokačka čitanka memorija je šokaštva i predstavlja novi model književnosti – rečeno je na osječkoj promociji, a govoreći o ovim dvjema knjigama, Stjepan Blažetin je između ostaloga kazao: Ako me moj dida sada gleda, onda je ponosan na mene. Blažetin je slušateljstvo upoznao sa staništima Hrvata Šokaca u Mađarskoj te na mjesto Santovo kao rasadnik šokačke inteligencije koje je dalo niz kulturnih djelatnika u posljednjih šezdeset godina u životu cijele hrvatske zajednice u Mađarskoj. Kazao je kako bi granice koje su razdvajale Šokce ovih predjela, danas trebale postati tek prividne, i kako one, a to pokazuje i današnji dan, zapravo ne znače ništa. Pozvao je Šokce da nastave sa započetom energijom, a nastavljajući se na njega, Helena Sablić Tomić je dodala kako je i ova zavičajna čitanka plod energije koja je proizašla iz srca, i proizvod naraštaja koji ne želi poznavati granice, koji teži pravu različitosti, ali s izrazitim i našim šokačkohrvatskim identitetom. Potrebno je kretati se i okrenuti se prostoru življenja i prostoru identiteta, potrebno je otići u središte Šokaca, u Vinkovce, u Santovo i Mohač i poistovjetiti se s riječima Gorana Rema koji kaže: „Tijelo žudi i voli Tijelo pami, kaže skoro svaki zavičajni nauk, stoga i prostor šokačkoga bića ovdje čita Vas, dragi čitatelji. Lista Vaše zaborave, tka Vaše obiteljske šlinge, i, i, i – ma da se povežemo!«

Prigodne (šokačke) tekstove čitale su Tatjana Bertok Zupković i Anita Schmidt, nastupio je samičar Franjo Verić, među uzvanicima su bili i pučki pjesnik Đuka Galović, bard šokačkog pjesništva, predsjednica mohačke Hrvatske samouprave Marija Barac, gosti iz Vojvodine kao i brojni osječki Šokci.

Branka Pavić Blažetin

U društvu je ljepše

Prije dvije godine u Serdahelu je osnovano Društvo umirovljenika, koje je već ostvarilo čitav niz programa, a planove ima i za budućnost.

Raspjevani umirovljenici

Rozalija Radi, predsjednica Društva umirovljenika

Prošla su vremena kada su ljudi bili primorani zajedno obavljati razne poslove. Najveći poljoprivredni radovi, poput sjetve, žetve, berbe, nisu se mogli obavljati bez veće družine, pa su ljudi bili prisiljeni jedni drugima pomagati. Možda to nije bila ni prisila, nego jednostavno bilo im je ljepše u društvu raditi, usput malo razgovarati, pjevati. U Serdahelu taj osjećaj zajedništva zadržao se i danas među starijim osobama, oni su se još uvijek voljni pomoći kopati, brati ili kruniti kukuruz jedan drugom, a njihovo se druženje nastavlja i u slobodno vrijeme. Ne zaboravljaju na imendane, na proslavu lakovnog četvrtka, fašnika i drugih običaja. Prije dvije godine voditeljica kulture okupila je umirovljenike i pomogla im utemeljiti njihovu organizaciju. Od tada Društvo umirovljenika neprekidno djeluje pod vodstvom Rozalije Radi te predsjedništva u sastavu Katice Kőnig, Katice Markek, Aranke Štric, Štefa Prosenjaka i Mikloša Doboša.

Predsjednica rado priređuje bilo kakvu aktivnost za umirovljenike:

– Rado se družim. Imam veliku obitelj, četvero djece, pa sam navikla na gužvu. Imam i više unuka, i meni je najljepše onda kad mi je puna kuća. Kada nisam s obitelji, vrlo rado se družim s umirovljenicima. Mnogo se veselimo, smijemo, međusobno ponešto naučimo. Presretna sam kada vidim da im se sviđaju programi koje organiziramo, to je meni najljepše veselje – kazala je gđa Radi.

Klub koji okuplja pedesetak članova, cijele godine ima bogat program. Osim tradicionalnih običaja, koje priređuju u svome krugu, više puta organiziraju izlete. Lani su posjetili Budimpeštu, gdje su pogledali Parlament, baziliku sv. Stjepana, bili su na koncertu, kupali se u Nagyatádu, a organizirali su izlet i na Jadransko more, u Sveti Filip Jakov. Umirovljenici su se povezali i s drugim društvima iz raznih naselja. Tako su sudjelovali na kulturnoj smotri u Sepetniku, Zalaszentbalázsu i Kaniži. Dobre veze imaju i sa županijskom organizacijom za zaštitu interesa umirovljenika, bili su nazočni i na državnom susretu umirovljenika u Stolnom Biogradu i u Budimpešti na Svjetskom danu umirovljenika. Djelatno sudjeluju u organizacijskim poslovima Dana sela i vrlo su uspješni na Festivalu gibanica.

Njihov mješoviti pjevački zbor redovito proba s učiteljicom Marijom Prosenjak, koja ubuduće želi postaviti na pozornicu šaljivi igrokaz na kajkavskom narječju.

Od Nove godine mala ekipa kluba radi na tome, a ujedno redovito uči nove hrvatske pjesme s harmonikašem Štefom Prosenjakom.

Klub se ubuduće želi povezati s nekim društvom umirovljenika iz Hrvatske, te u suradnji s hrvatskom manjinskom samoupravom ostvariti programe vezane uz hrvatsku tradiciju.

Beta

Dan umirovljenika u Serdahelu

Od 2005. g. u Serdahelu je započeta tradicija godišnjeg priređivanja Dana umirovljenika. U selu živi tristotinjak ljudi iznad šezdeset godina. Načelnik sela Stjepan Tišler pozdravio je nazočne i izrazio svoju radost što su se umirovljenici organizirali i aktivno sudjeluju u radu kluba umirovljenika. Mjesna samouprava i nadalje želi skrbiti o starijim osobama koje žive same ili su nemoćne, pa im preko socijalne službe omogućuje dobivanje jednog obroka na dan. Prigodom Dana načelnik je čestitao najstarijoj ženi i muškarcu, koji su nazočili na priredbi, to su: gospođa Doboš i Štef Doboš. Kulturni program koji je priređen za njih bio je bogat hrvatskim sadržajima, čemu su se radovali jer mnogi lakše razumiju hrvatsku nego mađarsku riječ. Učenici osnovne škole svoje bake i djedove pozdravili su recitacijama na kajkavskom narječju, pjevali hrvatske suvremene pjesme i očarali publiku brzim ritmom modernih plesova. Mješoviti pjevački zbor iz Kaniže, među čijim članovima pjevaju kćeri i sinovi umirovljenika, predstavio se spletom podravske pjesama, a za trajanje večere pjevao je pomurske pjesme. Velik je uspjeh imao zbor serdahelskih umirovljenika koji su prikazali kratku scensku igru o „Lepoj Mari”, uz pratnju harmonikaša pjevali lijepe kajkavske pjesme, a malo i zaplesali na „Igraj kolo”. Veselje se nastavilo dugo u noć, dok su im noge držale. *beta*

KAPOŠVAR – Redovita godišnja Skupština Zemaljskog društva-hrvatsko mađarskog prijateljstva, kako nas je izvijestio predsjednik Društva Marko Kovač, bit će održana 27. ožujka u KAPOŠVARU, s početkom u 17 sati. Na skupštinu se očekuju članovi Društva iz cijele Mađarske i iz Republike Hrvatske.

KAPOŠVAR – U organizaciji Hrvatske samouprave grada KAPOŠVARA, već nekoliko godina zaredom priređuje se tradicionalni Hrvatski bal. Ove godine on će se održati 10. veljače u Széchenyijevoj dvorani, a goste će zabavljati orkestar Joze Hajnalija.

HRVATSKI ŽIDAN – Nedavno je turobna vist ugledala svitlo dana u županijski novina. Naime, da na sjednici poglavarov kiseške mikroregije glede strašne gospodarstvene situacije malih naselj, potribno bi bilo neke prosvjetne ustanove zapriti. U ov krug pripada i židanska osnovna škola, ka jur ljeta dugo ima jako niski broj školarov. Stručni studij jednoglasno je propisao reorganiziranje škol u Kószegszerdahelyu ter Hrvatskom Židanu. Na osnovi toga vjerojatno će se od novoga školskoga ljeta prestati nastava u gornji razredi, no konačna odluka se još nij narodila. U svezi s tim je mjesna samouprava spomenutoga sela održala javnu tribinu 8. februara, četvrtak.

PETROVO SELO – Ovoga vikenda veljek za maskenbalskom subotom 11. februara, nedilju otpodne, će Klub čuvara običajev održati svoje drugo spravišće u ovom ljetu. Tema je, isto tako kot i prvi put, stare petroviske jačke i pjesme.

Stručno usavršavanje u Baji

Odjel za hrvatski jezik pri Katedri za narodnosne i strane jezike na Visokoj školi „József Eötvös” u Baji od 26. veljače do 2. ožujka 2007. ugostit će predavače s Odjela za učiteljski studij i Odjela za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Splitu.

Tijekom cijeloga tjedna predavanja i vježbe održat će: dr. sc. Josip Milat, dr. sc. Sanja Vulić, dr. sc. Ivan Bošković, dr. sc. Maja Ljubetić i dr. sc. Antun Arbunić, a u skladu s tendencijama visokog obrazovanja u Europi i nastojanjima Republike Hrvatske da i ovakvim oblicima suradnje pridonese predstavljanju hrvatske kulture, jezika i znanosti u europskome civilizacijskom krugu te pripomogne očuvanju nacionalne kulture i hrvatske dijaspore u Mađarskoj.

Raspored predavanja može se dobiti upitom na: nada.zelic@ejf.hu.

Nada Zelić
lektorica na EJF-u

Marindanski bal

Šokačko veselje u Santovu

U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i roditeljske zajednice Hrvatske osnovne škole, u subotu, 3. veljače, u Santovu je priređen tradicionalni Marindanski bal.

Šokačka zabava koja je od svojih početaka, od 1870-ih, vezana za blagdan Sviječnice, kada se ujedno slave imendani: Marije, Mari-ce i Marini. Otuda i naziv Marindan (ili Marijin dan), koji je u prvoj polovici XX. stoljeća priređivao Katolički krug. Nakon II. svjetskog rata, i njegova ukidanja priređivanje bala preuzimaju hrvatska škola i šokački klub, odnosno škola i roditeljska zajednica hrvatske škole. Da bi nakon svog utemeljenja organizaciju preuzela Hrvatska manjinska samouprava koja je s obzirom na poseban značaj ove priredbe svojom odlukom od 12. listopada 1995. taj dan proglasila blagdanom mjesne hrvatske zajednice. Na dan 3. veljače 1996. u Santovu je svečano potpisan i ugovor prijateljskoj suradnji s Općinom Petrijevcima.

Bal je u mjesnoj gostionici otvoren kratkim prigodnim programom, pa je isto kao i lani početak zabave uljepšala, ove godine osmočlana, pjevačka skupina djevojaka u izvornoj šokačkoj nošnji, ponovno pod imenom „Santovkinje”, predvođene učiteljicom Vesnom Velin, a u pratnji pečuških tamburaša, članova TS KUD-a „Tanac”. Nakon pjesme „Marin je,

majko, lipo ime” koja se obvezatno pjeva pri otvorenju šokačke zabave, i još nekoliko šokačkih pjesama, mlade su Šokice pozvale u kolo okupljene goste, čime je stvoren pravi ugođaj za nastavak.

Slavlje santovačkih Hrvata svojom nazočnosti uveličali su v. d. generalnoga konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, predstavnici prijateljskih Petrijevac predvođeni načelnikom Ivom Zelićem i načelnik sela Santova József Feigl. Obrativši se okupljenima, oni su osim drugog ukazali na važnost njegovanja tradicije, ali i na prijateljske veze s matičnom domovinom i hrvatskim naseljima.

U nastavku su goste zabavljali TS KUD-a „Tanac” iz Pečuha i TS „Zlatni vez” iz Petrijevac, pridonijevši uspjehu ovogodišnjeg bala. Nije to bilo prvi put da je u Santovu svirao orkestar iz Hrvatske. U okviru prijateljske suradnje, potporom Općine Petrijevcima, uz tamburaške sastave „Petrijevački 5” i „Valpovački Šokci” lani je u Santovu gostovao i TS „Kočije” iz Narda.

U pola noći upriličena je i tombola, a zatim se dalje plesalo i veselilo, kako bi naši Šokci i Bunjevci rekli „lipo i čestito”, do četiri sata ujutro.

Stipan Balatinac

„Santovkinje”